

NOTICIARI ARQUEOLÒGIC

Les primeres pàgines de «COTA ZERO», des del primer número, havien estat sempre dedicades al «Noticiari Arqueològic», espai que es posava a disposició de tots els investigadors que treballaven en jaciments arqueològics de la comarca d'Osona perquè hi exposessin les primícies o novetats aconseguides durant les campanyes d'excavacions anuals i corresponents al temps de confecció d'un número de la revista. El «Noticiari Arqueològic» era, d'altra banda, un lligam de la revista, a nivell d'investigació arqueològica, amb la comarca d'Osona i amb la ciutat de Vic on s'edita.

Com sigui que després de cinc anys del «Noticiari Arqueològic» els jaciments que hi eren presentats esdevenien cada dia més repetitius, i davant la possibilitat de dinamitzar més altament aquesta part de la revista, la redacció ha resolt de realitzar un canvi en els objectius d'aquest apartat. En aquest sentit, doncs, i a partir del present número, el «Noticiari Arqueològic» pretén ser un «Noticiari» més ampli en el qual es vol donar notícia de les activitats més destacades relacionades amb el món de l'arqueologia que s'hagin portat a terme a Catalunya al llarg de l'any. Per raons d'espai se'n trien algunes, tot i que és una secció oberta a la recepció de convocatòries d'esdeveniments relacionats amb l'arqueologia i al patrimoni arqueològic. La secció dedicada a les excavacions arqueològiques realitzades a Catalunya al llarg de l'any, pel seu interès general, es continuarà oferint normalment. Aquest nou «Noticiari» no és, però, una secció tancada quant als objectius i en aquest sentit hi ha la voluntat d'adaptar-lo a les realitats més pròximes al món de l'Arqueologia a mesura que aquestes es vagin produint.

EL CANVI CULTURAL A LA PREHISTÒRIA

Els dies 2, 3 i 4 de març de 1989 tingué lloc a Barcelona el col·loqui sobre «El canvi Cultural a la prehistòria», organitzat per la Comissió de Llicenciats en Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Barcelona amb el suport de diverses institucions universitàries i socials. Després de l'organització, el 1986, de les jornades sobre els «Corrents teòrics en Arqueologia», amb l'objectiu de suscitar a casa nostra un debat obert sobre els nous plantejaments epistemològics i metodològics de l'Arqueologia, ara s'abordava el tema del Canvi Cultural.

Cultura, i per tant, Canvi Cultural —C. Tilley va apuntar que també caldria plantejar-se els processos de repetició i d'estabilitat— encara constitueixen conceptes de difícil definició, més que per ells mateixos per les dificultats que planteja aplicar-los al regis-

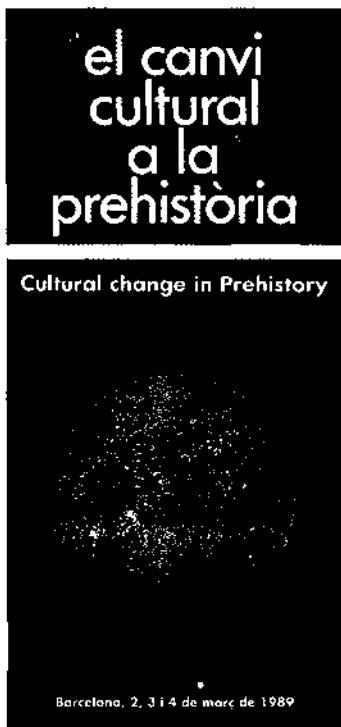
tre arqueològic; aquesta és l'única dada objectiva a disposició de l'arqueòleg i se subjectiva quan se l'aprehèn, com passa en qualsevol fet històric puntual en el moment d'explicar-lo. L'abundant bibliografia que hi ha des dels anys 60 sobre aquests temes reflecteix precisament el buit originat pel rebuig de la concepció del Childe sobre cultura i la necessitat de crear un cos teòric com a punt de partença per enfrontar-se de nou amb la lectura i la comprensió del passat.

Això obliga, o hauria d'obligar, a una autoreflexió per part de l'arqueòleg per decidir què vol fer i com ho portarà a terme. El col·loqui, l'obrí C. Tilley amb una reflexió sobre què és el treball arqueològic, denunciant els perills procedents de l'historicisme que converteixen l'arqueologia en una mimetitzadora del passat en tractar de reconstruir «allò que» realment va passar i com «ells» «ho» varen veure. La història, l'Arqueologia, no existeixen *per se*. Algunes societats

la necessiten, segons Tilley, per conservar el seu status. El registre arqueològic hi és, però cal que sigui l'arqueòleg qui en faci una lectura, i només la pot fer «des d'avui» i no «des del passat»; crea, per tant, una lectura en funció de la pròpia formació i ideologia.

J. A. Dueñas féu una exposició crítica del tractament del canvi cultural en els treballs a partir de la «New Archaeology» i M. J. Walker defensà la necessitat d'operar amb models que en garanteixin la contrastació.

Després, la temàtica es va centrar en el canvi vers la producció d'aliments, precedit de la intervenció d'E. Carbonell, que va presentar una periodització, en substitució de les classificacions cronològiques clàssiques del Paleolític, relacionant criteris morfològics amb «poder de resolució» i progressiu domini de l'home sobre el medi. C. Gamble va defensar la necessitat d'utilitzar una perspectiva caçadora-recol·lectora per afrontar la comprensió de l'inici de la producció d'aliments amb la finalitat d'eludir la confrontació que encara subsisteix en la Prehistòria Europea entre Plistocè/Holocè, Mesolític/Neolític, recol·lector/agricultor, on roman latent —malgrat el seu rebuig— el concepte de revolució neolítica, així com els canvis en el medi ambient i la pressió demogràfica com a factors explicatius d'aquest canvi. Gamble defensa que són els canvis en la ideologia i l'estructura social de les societats caçadores-recol·lectores —complexes en llur comportament territorial i social— els que comporten transformacions en les pràctiques socio-econòmiques, i la producció d'aliments és un procediment més en la intensificació de l'explotació del territori.

Les intervencions de J. M. Vicent sobre la Península Ibèrica i de J. M. Miró sobre Catalunya coincidiren a denunciar la fragmentació espacial i temporal del registre arqueològic, i sobretot la pobresa teòrica del discurs que fa impossible d'integrar dins d'una explicació cultural coherent no tan sols les dades que ja tenim, sinó, encara pitjor, la nova informació que actualment s'està acumulant.

El debat que seguí les intervencions va demostrar que l'interès de bona part dels assistents queia sobre la problemàtica del marc teòric. El col·loqui no esgotà, ni de bon tros, el tema i potser valdria la pena plantejar-se'n una segona part on s'abordessin concretament els temes de concepte de cultura, canvi cultural i factors del canvi des d'una perspectiva peninsular.

Ma. Angeles del Rincón

CURS INTENSIU EUROPEU: EL NEOLÍTIC A EUROPA

Durant dues setmanes (del 16 al 27 d'octubre de 1989) es desenvolupà a Barcelona el Curs Intensiu *El Neolític a Europa*, organitzat per la divisió de l'Ensenyament Superior i de la Recerca del Consell d'Europa (Grup PACT), el Museu Arqueològic de la Diputació de Barcelona i el Centre Europeu per la sensibilització envers el Patrimoni Cultural.

El Curs, de caire internacional i amb una assistència limitada, fou impartit a un grup de Llicenciats que dirigeixen llurs investigacions vers el camp del Neolític. Aquestes ratlles volen fer una breu ressenya crítica de les conferències.

El Curs, amb bon criteri, fou estructurat en tres seccions, si bé no del tot homogènies.

La primera secció feia referència a noves tècniques aplicades a l'estudi de les primeres societats neolítiques. Tècniques d'anàlisi que potser no són tan noves ni exclusivament aplicables al marc cronològic del Neolític. Així, el Dr. J. Evin, que ja havia estat a Barcelona en altres ocasions, exposà el mètode del C14, posant l'èmfasi en la problemàtica de les mostres que poden ser utilitzades, la interpretació dels resultats i l'avaluació. El Dr. M. Egiloff tractà el tema de les restes de fusta exhumades en jaciments arqueològics des de tres òptiques diferents, però interrelacionades: la dendrocronologia, la paleoecologia i la tecnologia en fusta. El Dr. M. Atkien explicà en profunditat la datació per Termoluminiscència, tècnica d'anàlisi infrautilitzada en el nostre país, potser més per un cert grau de desconeixement que no pas per la manca de possibilitats tècniques.

En aquesta primera secció de mètodes de datació es van realitzar unes pràctiques molt ben portades i exhaustives, però potser difícils de seguir a causa dels

escassos coneixements físico-químics de base de molts dels alumnes que hi vàrem participar. Les pràctiques C14 es dugueren a terme a la Fac. de Química (UB) i les de Termoluminiscència a la Fac. de Ciències (UAB).

La segona secció, titulada «La ramaderia i l'agricultura, elements fonamentals del paisatge: El medi natural i el poblament. La domesticació dels animals i el seu reconeixement per l'arqueologia», fou el nucli central del Curs de Neolític.

La secció fou encetada per una conferència del Dr. M. Dewenz, centrada en el procés de neolitització en el nord d'Europa. El Dr. J-D Vigne —conegut arqueozòleg que ha centrat les tasques d'investigació principalment en les faunes illenques i en especial de Còrsega i Sud de França— realitzà una brillant exposició sobre l'anàlisi faunística, quantificació d'arqueofaunes, la problemàtica de la domesticació animal i l'evidència en les restes òssies. La Dra. P. Anderson dirigí la conferència vers la interrelació entre domesticació de cereals i tecnologies d'explotació associades a l'agricultura, mostrant diversos i interessants tests de reconstrucció experimental. El tema del procés de neolitització al Llevant Peninsular fou abordat pel Dr. B. Martí des de la perspectiva del model dualista basat en la difusió com a mecanisme explicatiu de la neolitització i l'aculturació gradual de les darreres comunitats caçadores-recol·lectores. El Dr. B. Martí va insistir, en la seva exposició, en la integració de l'art macroesquemàtic, de recent descoberta, dins del model dualista. El Dr. J. Vaquer, conegut Neolitista de l'Escola Toulosana de Prehistòria, exposà el mètode de la fotografia aèria aplicat al po-

blament neolític. El Dr. C. C. Bakels i la Dra. U. Miller s'encarregaren en (sengles) conferències de sistematitzar la paleocarpologia. El primer des de l'òptica de les macrorestes vegetals i la segona amb el tema dels fitòlits. La segona secció del Curs fou tancada pel Dr. J. Kozłowski, el qual va fer una veritable classe magistral amb el tema del Neolític a l'Europa central des dels models de l'arqueologia espacial i estructurant-lo en base a tres nivells d'anàlisi: Microregional —Zona de Cracòvia; Mesoregional —Regió del Jura de Cracòvia— i Macroregional —Sud de Polònia.

La tercera secció (23-25 d'octubre) tingué dues vessants temàtiques. La primera tracta de les explotacions mineres amb tres exemplificacions ja paradigmàtiques. El Dr. R. Mercer explicà la mineria del sílex a Anglaterra (Grime Graves). El Dr. F. Hubert tractà l'explotació de sílex a Spinnes (Bèlgica) i el Sr. M. Edo l'explotació minera de Can Tintoré, centrant-se en la problemàtica de la distribució de la «calaita» en el Nord-est Peninsular. L'extensa i ben comentada visita a les mines de Can Tintoré ens permeté comprendre *in situ* moltes de les explicacions donades pels esmentats investigadors. La segona part de la secció tocà dos temes puntuals. La Dra. A. Bustillo exposà la metodologia d'anàlisi petrològica en la determinació de fonts de subministrament de matèria primera i el Dr. J. P. Caspar dissertà sobre la traceologia aplicada als tecnocomplexes lítics del Neolític, exemplificant-ho amb un conjunt d'utilatge de jaciments nord-europeus. En aquest punt voldríem remarcar la notable aportació en les pràctiques que es van realitzar de traceologia pels joves investigadors catalans ja que, malgrat la manca de mitjans de què estan dotades les institucions investigadores en el nostre país, i en aquest cas concret el Museu Arqueològic, aquestes dificultats foren superades per la bona voluntat i «savoir faire» de M. Adseries, I. Boj, T. Rodón i R. Sala.

La valoració global del Curs de Neolític fou altament positiva i enriquidora: la vàlua del Professorat ja n'era una garantia, d'entrada. Ara bé, l'enfoc genèric que hi fou donat creiem, i aquesta és una opinió força personal, que està en la línia de la nova conceptualització teòrica *implícita* de l'arqueologia a Catalunya en els darrers anys, on s'està donant més importància als aspectes tècnics, és a dir, a l'aplicació crítica de noves tecnologies en el registre arqueològic, fora d'uns marcs teòrics desenvolupats i explicitats, els quals en darrer terme han de conduir la investigació, tant en el treball de camp com en el de laboratori. Des d'aquesta òptica, vàrem trobar a faltar una sèrie de conferències que tractessin, a nivell teòric, les problemàtiques socioeconòmiques de les comunitats pageses, un camp amb un notable pes i abundant literatura tant de caire històric com antropològic. Camp teòric que

potser mereix ser, ell mateix, un tema de debat i de contingut per a tot un Curs de Neolític.

Al marge del Curs de Neolític i aprofitant la disponibilitat d'investigadors de renom, es va fer un Cicle de Conferències sota el títol: *Models de Poblament del Neolític Europeu*, a l'Auditori del Centre Cultural de la Caixa de Barcelona. Les conferències dels professors M. Egloff, J. Vaquer, B. Martí, R. Mercer i J. K. Kozłowski foren un complement força interessant per a tots els alumnes del Curs Intensiu i unes exposicions molt didàctiques i entenedores per a tots els assistents al Cicle.

Josep M. Miró

SISTEMES DE REGISTRE EN ARQUEOLOGIA «HARRIS MATRIX»

La Societat Catalana d'Arqueologia invità els dies 28, 29 i 30 de novembre de l'any 1989 a Girona Mr. Edward C. Harris, procedent de les Bermudes i conegut en els àmbits arqueològics per la seva obra, de l'any 1979, *Principles of Archaeological Stratigraphy*. A la vegada es compaginava l'acte amb la presentació de la revista «Praxis» com a primer número monogràfic dedicat al sistema de registre arqueològic, basat en l'obra de Harris i anomenat «HARRIS MATRIX», i amb l'exposició de diverses aplicacions de l'esmentat sistema, de modificacions i d'interpretacions realitzades en llocs concrets de Catalunya.

Tot i que no em considero una gran devota del sistema HARRIS, perquè aplico un altre sistema estratigràfic i la relació que aquest sistema té amb les «Ciències de la Terra», seguit especialment pels prehistoriadors, no deixà d'atreure'm la visita d'un personatge tan conegut. Especialment, perquè segueixo tots els corrents arqueològics referits a l'estudi del sòl, i pel fet que en el nostre país es discuteix quin fou el primer jaciment que aplicà el «sistema Harris» com a registre arqueològic.

Després de les exposicions de Mr. Harris i del seu col·laborador Mr. Spence, estic satisfeta de no haver estat una de les pioneres de l'aplicació o transportació d'un sistema, que tingué la seva originalitat i desenvolupament a Gran Bretanya, a Catalunya sense cap debat, i més, veient que el mateix Mr. Harris no s'havia preocupat més del desenvolupament del seu mètode, i més aviat havia quedat sorprès d'algunes de les intervencions catalanes, les quals l'impressionaren enormement.

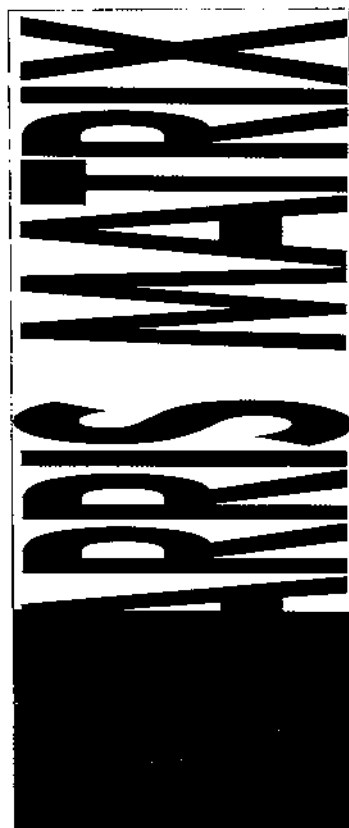
Em refereixo a l'exposició que es va fer en nom de l'equip de l'Illa d'en Reixac-Ullastret, de l'equip de Els Vilars-Arbeça i, evidentment, de l'equip de Lattes-Montpellier, els quals oferiren una millora a la interpretació estratigràfica representada per un diagrama; en conclusió, una millor comprensió de l'es-

tratigrafia o seqüències horitzontals en relació a les seqüències verticals primàries o secundàries.

Afegiria també que em sorprengué l'edat de Mr. Harris, una mica més de 40 anys, la qual cosa vol dir que l'obra determinant de la seva investigació fou realitzada en una època de formació professional. Amb això demanaria si la invenció del nou sistema de registre arqueològic fou una empenta, un impuls, una ambició de joventut sense cap intenció de futur.

Si tenim en compte les afirmacions de Manacorda, prologuista de la versió italiana (1a. edició l'any 1983) de «Principi di Stratigrafia Archeologica», E.C. Harris no figura en el món internacional de l'Arqueologia, ni se'l coneix com a director de cap excavació important, ni té una suficient bibliografia que supleixi l'ambició i el desig dels visitants de les biblioteques especialitzades, i en canvi es parla d'una fase «harrisiana» en l'arqueologia contemporània.

En realitat el sistema «HARRIS MATRIX», podem entendre'l com un recull d'una sèrie de coneixements i aplicacions del sistema de registre arqueològic a la Gran Bretanya amb diverses activitats entre les quals es troba la de Winchester, dirigida per M. and B. Biddle, i on Harris va treballar. Tot plegat, i primer per contactes personals (Carandini a Itàlia, Gallinié a França, un grup d'anglesos a Vilaubacamós), i més tard per les necessitats de les repercussions informàtiques, el sistema «HARRIS MATRIX» aparentment sembla adaptar-se no solament

a excavacions del món clàssic i d'arqueologia urbana (millors adaptacions a Tarragona a través del TED'A, i a les excavacions d'Empúries) sinó que també s'infiltra en la metodologia protohistòrica, la qual té una tradició essencial del mètode estratigràfic.

El que voldria dir, per acabar, és que l'aplicació de qualsevol sistema de registre arqueològic és vàlid, sempre i quan hi hagi hagut un debat lògic que adapti els nous sistemes per a cada jaciment, sense menysprear el millor d'altres sistemes, com podrien ser «les ciències de la terra», la geologia, la relació interdisciplinària i la repartició especial del material arqueològic.

Enriqueta Pons i Brun

SEMINARI D'ARQUEOLOGIA DEL PRÒXIM ORIENT

L'any 1989, la Universitat Autònoma de Barcelona va prendre la iniciativa, a través del Prof. Miquel Molist, d'iniciar un seminari d'Arqueologia del Pròxim Orient. Aquesta iniciativa va tenir el suport de la Dra. Maria Eugènia Aubet, Directora del Departament de Prehistòria, i d'altres institucions com el Servei de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Arqueologia de la Universitat de Barcelona, convençudes de la necessitat d'impulsar els estudis del Pròxim Orient a Catalunya, que sempre han interessat els investigadors catalans, però que per moltes circumstàncies no han tingut la tradició d'investigació que tenen altres camps.

Aquesta I Reunió va oferir la possibilitat de posar en contacte professors que habitualment treballen en aquestes disciplines, excavant en diferents jaciments d'un ample món que va de l'Orient fins a l'Egipte, amb els professors i estudiants de les dues Universitats de Barcelona, cada vegada més interessats en aquestes disciplines, encara que els plans d'estudis universitaris no ho afavoreixen gens.

Durant els dies 18, 19 i 20 d'abril hi hagué les diferents lliçons, que es varen centrar en els següents temes:

El Prof. Jacques Cauvin, Director d'investigació del CNRS i Director de l'«Institut de Prehistoire Orientale» de Lió, va parlar sobre «El procés de neolitització del Pròxim Orient. Noves hipòtesis».

Va presentar tota la problemàtica del procés de neolitització parlant tant dels aspectes de la recollecció com de l'agricultura i dels assentaments des de l'Eufrates fins al Mediterrani i es va centrar en Jericó, Tel Aswad, Tell Mureybeth com a exemples més significatius. Es va fixar en els canvis socials alimentaris i en les iniciatives culturals com a fenòmens més interessants i que permeten noves interpretacions i especialment noves hipòtesis.

El Prof. Miquel Molist, de la Universitat Autònoma de Barcelona, pronuncià la conferència «L'origen del Neolític a Anatòlia. Darreres novetats de la investigació». Després d'un plantejament de l'estat de la recerca a la zona i de les possibilitats que ofereixen les altres valls del Tigris i l'Eufrates, va parlar dels jaciments de Cayonu i de Cafer Höyük, així com de les relacions culturals amb Síria, l'Eufrates mig i la regió dels Zagros.

Ramon Buxó, Becari del centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, va parlar de «La problemàtica a l'entorn de l'alimentació vegetal en el Natufià de Palestina» insistint en els aspectes de les dades de les restes vegetals estudiades en el territori que conformen l'economia d'ampli espectre d'aquestes poblacions.

Marguerite Yon, Directora d'investigacions del CNRS i Directora de les excavacions de Kition, a Xipre, ens va parlar, el primer dia, de les «Novetats en la investigació arqueològica de Xipre: Kition». Fent un resum dels treballs dels darrers anys, va analitzar les fonts conegudes tant de textos com d'excavacions antigues i es va centrar en els aspectes de l'excavació del santuari en les diferents etapes: geomètrica, arcaica, clàssica i hellenística. Destacà la importància de l'aigua en la construcció de pous, cisternes, col·lectors... Parlà també de l'organització de la ciutat i de les necròpolis i va acabar amb el port i les seves instal·lacions. Va deixar com a hipòtesis les relacions santuari-port en les diferents etapes històriques.

L'any 1979 es celebrà el cinquantè aniversari del descobriment de Ras-Shamra (Ugarit) i l'Escola

Francesca replantejà l'estudi d'aquest jaciment. Marquerite Yon ens va parlar d'aquest tema en la segona conferència i es va centrar especialment en les excavacions de 1979 i en l'etapa que va dels segles XIV-XII abans de Crist. Tractà d'urbanisme i arquitectura domèstica, del problema de l'aigua, l'utilitat domèstica i el culte popular a Ugarit.

Un altre tema va centrar també l'interès d'aquest Seminari amb l'exposició de la Dra. Maria del Carmen Pérez Die, Conservadora del Departament d'Egiptologia del Museu Arqueològic Nacional de Madrid, sobre «Excavacions espanyoles a Hera-Kleopolis Magna» i va destacar els recents treballs d'investigació realitzats en aquest jaciment.

Per cloure el Seminari es va celebrar una animada tertúlia entre professors i alumnes al voltant d'una taula d'aperitiu que va permetre d'una forma encara més distesa aquesta relació d'amistat entre tots els assistents.

Hem de celebrar la bona idea d'aquesta iniciativa i esperem que tingui continuïtat i permeti d'una forma regular conèixer les novetats i els nous plantejaments de les disciplines referides al món oriental i que sigui el lloc de diàleg i de trobada per a tots el qui s'interessen per l'Arqueologia del Pròxim Orient.

Anna M. Rauret

IV JORNADES D'ARQUEOLOGIA MEDIEVAL A CATALUNYA

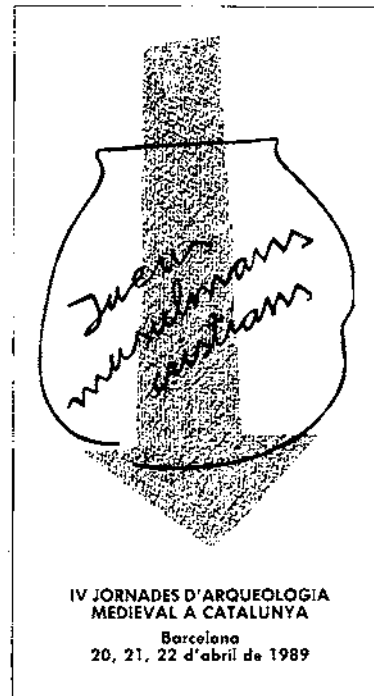
Des del 1985 el Laboratori d'Arqueologia Medieval del Departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona organitza anualment les JORNADES D'ARQUEOLOGIA MEDIEVAL A CATALUNYA, amb l'objectiu de posar sobre la taula diferents aspectes i qüestions de l'Arqueologia Medieval catalana. Les IV JORNADES, celebrades els dies 20, 21 i 22 d'abril de 1989, es van centrar en l'anàlisi dels tres grans grups ètno-culturals que configuren la societat medieval: JUEUS, MUSULMANS I CRISTIANS.

El sistema utilitzat fou, com en altres jornades, el de les Taules Rodones, on inicialment es feia una conferència, explicant la situació de cada àmbit, per passar a l'exposició d'excavacions arqueològiques de diferents jaciments, jueus i musulmans. Quant al món cristià, més treballat i conegut a Catalunya, es va presentar la situació actual de l'arqueologia a Andorra, en la qual s'està treballant intensament amb una important disponibilitat de mitjans.

La primera Taula Rodona dedicada a l'*Arqueologia del món musulmà* fou encetada per Guillem Rosselló-Bordoy, director del Museu de Palma de Mallorca. En la conferència sobre «Arqueologia a les

contrades d'Al-Andalus Oriental» va presentar els treballs realitzats i les possibilitats de recerca a les zones del País Valencià i les Illes Balears.

Tot seguit, Josep Giralt, del Museu de Balaguer, va exposar les excavacions del jaciment del Castell Formós de Balaguer; i E. Barrasetes i B. Casanovas les de la plaça Alfons XII de Tortosa.

El segon gran bloc de debat fou l'*Arqueologia del món jueu*. David Romano, especialista del tema, amb la conferència «Possibilitats per a l'arqueologia jueva a Catalunya» aportà un estat de la qüestió molt completa. Els casos específics de Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida van ser examinats respectivament per V. Mora, del Museu d'Història de la Ciutat, J. M. Llorens, del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, J. Arbelga, del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya a Tarragona, i P. Bertran, professor de la Universitat de Barcelona.

La sessió dedicada a l'*Arqueologia medieval a Andorra* va començar amb la conferència de Xavier Llovera, arqueòleg del Patrimoni Nacional d'Andorra, sobre la «Situació actual de l'Arqueologia medieval a Andorra», on va exposar un resum sobre les actuacions fetes a jaciments i conjunts medievals.

A continuació E. Vives, antropòloga del Patrimoni Nacional d'Andorra, presentà l'església i necròpolis de Sant Joan de Caselles; i V. Niño i X. Soler, l'excavació de Santa Eulàlia d'Encamp. Rosa Bertran va exposar el treball del Laboratori del Patrimoni Nacional —anàlisi antropològiques, sedimentològiques, fauna...—.

Els temes generals plantejats en les diferents Taules Rodones, alguns dels quals sorgits ja en anteriors Jornades, foren: l'escisió entre la *història* i l'*arqueologia*, en alguns aspectes cada dia més superada; l'excavació d'urgència no és la forma més adient per a un treball arqueològic; tota la problemàtica que comporta l'arqueologia urbana; els problemes derivats de la formació d'arqueòlegs medievalistes, que com que procedeixen sovint del món clàssic, no coneixen el món jueu, musulmà i cristià; i, finalment, una qüestió que ens sembla important: la manca de treballs arqueològics sobre el grau d'interrelació entre les tres cultures.

Tal com es va dir en la Taula Rodona dedicada al món jueu, davant la problemàtica que planteja la identificació de les restes jueves (menys els cementiris), car viuen en una situació semblant a la resta de la població, una solució per al tema de l'arqueologia urbana i de les excavacions d'urgència passa per una arqueologia preventiva i planificada.

Per arribar en aquest punt, un exemple del camí a seguir podria ser la tasca que està portant a terme el Patrimoni Nacional d'Andorra, planificant excavacions, restauracions i estudis als jaciments i conjunts medievals, així com disposant d'un Laboratori d'Anàlisis que permet avaluar els del treball.

Sobre aquest últim tema Màrius Vendrell, com a Subdirector General del Patrimoni Artístic, assenyalà la dificultat que suposa a Catalunya la creació d'un Laboratori com el d'Andorra, i digué que l'actual actitud del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya és potenciar els laboratoris ja existents, i posar-los a l'abast dels arqueòlegs.

A la mateixa Taula Rodona de l'*Arqueologia a Andorra* es va parlar de la col·laboració entre Andorra i Catalunya, que ha donat com a resultat la participació d'especialistes catalans i andorrans en les taules de treball dels dos Cursos d'Arqueologia Medieval d'Andorra (1988, 1989), d'on ha sortit un projecte d'investigació de la metallúrgia i la producció de sal a les zones Pirinenques a l'Edat Mitjana.

A més d'aquests tres grans blocs, jueus, musulmans i cristians, les IV JORNADES introduïren dues conferències sobre novetats en la recerca arqueològica medieval: «La determinació de la dieta alimentària a través de les restes arqueològiques» per C. Lalueza i A. Pérez Pérez; i «Culip VI, un vaixell medieval al Cap de Creus» per S. Colomer, M. Pujol i H. Palou. Pensem que cal mantenir cada any les novetats, a més de la temàtica general, ja que respon a un dels objectius inicials de les Jornades per donar a conèixer les excavacions i recerques arqueològiques que es fan a Catalunya.

Any rere any, les Jornades d'Arqueologia Medieval a Catalunya han aconseguit augmentar el nivell,

gràcies a l'esforç d'uns organitzadors que han garantit la pervivència i d'alguna manera la consolidació de l'arqueologia medieval a Catalunya.

Antoni Caballé i Crivillés

EL CONGRÉS CATALÀ DE MUSEUS LOCALS I COMARCALS

La urgència d'organitzar-se i de comptar amb un marc jurídic

Amb una participació molt notable de treballadors de museus i interessats en el tema de la museologia de casa nostra, els dies 27, 28 i 29 de novembre de 1989 se celebrà a Arbúcies i a Olot el I. Congrés Català de Museus Locals i Comarcals. A l'interès per les ponències i treballs que s'havien anunciat, els textos impresos dels quals van ser lliurats als participants en el moment de formalitzar la inscripció*, fet ben poc usual en reunions i congressos, s'hi afegia

PARLAMENT INAUGURAL - CONCLUSIONS

Congrés Català de Museus Locals i Comarcals

Arbúcies - Olot, 27, 28 i 29 novembre 1989

LA GABELLA
■ museu etnològic del montseny ■
■ arbúcies ■

MUSEU COMARCAL de la GARROTXA

* *Congrés Català de Museus Locals i Comarcals a AIXA*, Revista anual de La Gabela, Museu Antropològic del Montseny, Arbúcies-Olot, 1989. Darrerament ha aparegut publicat sense data i a manera d'opuscle el Parlament inaugural i les conclusions del congrés.

tanmateix l'expectació creada per l'existència d'un avantprojecte de Llei de Museus que aleshores preparava el Govern de Catalunya i del qual es coneixien textos que s'havien filtrat per diversos conductes. En aquest sentit era particularment esperada la intervenció del Director General del Patrimoni Cultural en l'acte d'obertura del Congrés per l'allusió que podia fer al tractament que el projecte de Llei preveia donar als museus anomenats comarcals i locals, des de sempre els més oblidats i abandonats, malgrat que molts d'ells tenen un paper destacat o un protagonisme absolut en la gestió del patrimoni i en la vida cultural del seu territori.

Ningú no pot negar, com s'afirmà al Congrés, l'acció formativa i lúdica per als escolars i l'acció impulsora del turisme intern i forani que duen a terme els museus enmig de la indiferència i de les mancances a què els té sotmesos la primera institució del país.

Per bé que la incertesa sobre la futura organització dels museus a Catalunya era constantment present en el pensament de tots els assistents, aviat hom es va poder adonar que el que podia haver estat un debat profund a l'entorn d'un document tan transcendent, com és la Llei de Museus, es quedava en un no res. Les allusions foren mínimes mentre l'única conclusió del Congrés a l'entorn del tema fou que calia disposar d'un marc legal ampli per tal d'afrontar amb garanties la protecció i la gestió del patrimoni del qual formen part els museus.

Així es passà als discursos, treballs i debats programats a l'entorn de cinc ponències que pretenien d'abastar tota la problemàtica dels museus locals i comarcals. No ens aturem en els continguts de les esmentades ponències, comunicacions, les quals el lector pot consultar a la publicació que referim. Tot amb tot, cal avançar al futur lector dels treballs del congrés la constatació de la gran heterogeneïtat dels museus catalans. Dels 348 oficialment existents, justament els locals i comarcals reuneixen el ventall més divers i alhora el patrimoni més nombros del nostre país. En els darrers deu anys hem assistit a la creació o a la reactivació d'un nombre considerable de museus per part de les diferents administracions. Els Ajuntaments hi han jugat, en aquest procés, un paper notori. El resultat ha estat l'augment considerable del percentatge de museus/habitant amb què compta actualment Catalunya i que és ja un dels més elevats d'Europa. Una dada objectiva i incontestable, però que de cap manera ha de portar a l'eufòria i menys al cofoisme. Cal demanar-se tot seguit com tenim i què fan els nostres museus. I ben aviat s'adverteix que no és menys cert que, passada l'eufòria inicial i estreta la rendibilitat política del moment inaugural, aquests museus en molts casos van fent la «viu viu», quan

no es debaten enmig d'una penúria ofegadora convertits, en realitat, en magatzems que conserven i exposen més o menys ordenadament tot allò que reben procedent del seu àmbit territorial.

En altres casos aquests museus comparteixen la seu amb serveis afins o complementaris, com ara els arxius-museus o museus-arxius, i, fins i tot, algunes institucions museístiques allotgen de vegades entitats culturals a títol de seccions, departaments, etc. Malgrat tot, però, el denominador comú de la majoria d'aquests museus s'escau en la seva situació ja massa perllongada d'aïllament i de manca d'atenció. És per això que un punt cabdal de les conclusions del congrés fou la necessitat que els museus disposin de personal tècnic propi. Ho remarcuem, això és cabdal. I també és imprescindible que els museus mantinguin contactes, es coneixin i arribin a fórmules de coordinació. En aquest sentit, la via encetada per l'Associació de Museòlegs de les Comarques de Girona podria servir de base per arribar en el futur a una federació catalana de museus i institucions de característiques semblants.

L'absència d'un marc legal, insistim, fa encara més insostenible, i per a alguns és angoixant, aquesta situació d'ofec i d'aïllament que al capdavant impossibilita d'atènyer la funció més elemental i principal raó de ser dels museus: la conservació. La solució per sortir d'aquest ensopiment i deterioració de la institució museística és la *cooperació*. Cooperació entre els diversos museus i entre aquests i la resta d'organitzacions afins. La inajornable promulgació d'un text legal, el que surti del Parlament català, haurà de contemplar i regular la diversitat tipològica dels museus catalans i fixar les regles del joc per crear-los, finançar-los i gestionar-los amb propostes de racionalització i sobretot de *cooperació* i no únicament amb mesures d'alineació de propietats o amb imposicions de fórmules de gestió, com fou el cas dels dos anteriors projectes de llei avortats.

En definitiva, el contingut i l'esperit de la nova llei hauria de contenir, a parer nostre, la necessitat de fugir de les tendències uniformitzadores que tracten d'imposar amb massa insistència projectes legislatius excessivament reglamentistes i tutelars. Determinar un espai obert a la voluntària i lliure *cooperació* entre museus i entre aquests i l'administració hauria de constituir el «leiv motiv» del nou text legal, i per favor, abans d'emprendre projectes de gran volada o de crear nous museus artificialment, ENDRECEM el que està en condicions dolentes i ESTABLIM un ordre de prioritats que garanteixin la conservació de les col·leccions. La resta, ben segur que vindrà per afegitó.

Pere Freixas

EXCAVACIONS REALITZADES A CATALUNYA DURANT L'ANY 1989

El servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, responsable de la política arqueològica catalana, atorgà, al llarg de 1989, un total de 200 permisos, 91 dels quals foren concedits amb caràcter de projectes d'investigació i 109 corresponen a actuacions d'urgència.

La inversió del Servei d'Arqueologia per als programes d'investigació va ser durant l'any 1989 de 29.557.920 pessetes. Pel que fa a les excavacions d'urgència, algunes varen ser assumides pels organismes públics, empreses i particulars que les van originar. Entre aquestes cal destacar l'empresa Alcampo SA, amb una inversió de 9.594.320 pessetes; la Direcció General de Carreteres del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, que va aportar 814.369 pessetes, i l'Ajuntament de Sabadell amb una inversió de 4.364.904 pessetes.

En el següent quadre podem veure la relació dels permisos concedits per als programes d'investigació (solicituds personals d'investigadors) durant l'any 1989 pel Servei d'Arqueologia, fent especial referència al nom del jaciment, comarca, director i pressupost, llistats segons la cronologia. Per a la cronologia s'utilitzen les següents abreviacions:

PG: Palentologia	R: Romà
P: Paleolític	M: Medieval/Modern
N/B: Neolític/Bronze	PR: Prospeccions
I: Ferro/Ibèric	

Volem fer notar que en diverses excavacions no s'adjudica, per part del Servei d'Arqueologia, subvenció. En aquests casos es pot tractar de sol·licituds de permisos que han fet altres Institucions Públiques amb fons pressupostaris propis (Diputacions, Ajuntaments...).

Jaciment	Cronologia	Comarca	Director	Pressupost
Cassots	PG	Alt Penedès	Moya/Santafé/Checa	—
Zona de Sosis-Roc de Santa	PG	Pallars Jussà	Moya/Checa	—
La Cabrua	PG	La Noguera	Lacasa/Martínez	—
Incarcal	PG	Pla de l'Estany	Galobart/Marin	309.000
Roc del Migdia	P	Osona	Paz/Tusell	750.000
Mediona I	P	Alt Penedès	Estevez/Weniger	600.000
Cova de la Guineu	P	Alt Penedès	Cebrià/Bergadà/Ribé	650.000
Abric Romani	P	Anoia	Carbonell/Mora/Cebrià	900.000
Cova del Gegant	P	Garraf	Martínez/Mora	1.000.000
Abic dels Colls	P	Priorat	Fullola/Adserias/Doce	800.000
El Filador	P	Priorat	Garcia/Argüelles/Doce/Nadal	
Sant Gregori de Falset	P	Priorat	Adserias/Rodon/Viñas	500.000
Cova del Parco	P	La Noguera	Fullola/Bergadà/Bartroli	500.000
Abric de Busquetó	P	Gironès	R. Sala	200.000
Cova 120	P	La Garrotxa	Alcalde/Terrades/Juan-Muns	600.000
Abric de les Portes	N/B	Solsonès	Soler/Castany/Estany	200.000
Costa Garrics Caballol	N/B	Solsonès	Castany/Alsina	452.000
Cista del Puig Rodó	N/B	Alt Empordà	Aliaga/Mercadal	120.000
Dolmen de la Font del Roure	N/B	Alt Empordà	J. Chinchilla	200.000
Pla del Cap de Terme ca n'Isach	N/B	Alt Empordà	Chinchilla/Aliaga/Mercadal	1.000.000
Plansallosa	N/B	La Garrotxa	Alcalde/Bosch	495.000
Bauma del Serrat del Pont	N/B	La Garrotxa	Alcalde/Toledo	500.000
La Penya del Moro	I	Barcelonès	Barbera/Miró/Molist	450.000
Turó de Montgat	I	El Maresme	Freixa/Moreno/Ocaña	—
L'Esquerda	I	Osona	de Rocafiguera/Buxó	750.000
Casol de Puigcastellet	I	Osona	Molas/Mestres/Rocafiguera	600.000
Turó de Can Olivé	I	Vallès Occ.	Barriol/Piqué/Francès	—
Sitges de la UAB	I	Vallès Occ.	Barriol/Francès	250.000

Darró	I	Garraf	López/Fierro	—
Sondeigs Polícnics entre Vilanova i Calafell	I	Baix Penedès	A. Esteban	350.000
Can Bonells	I	Berguedà	Sánchez/Vila	400.000
Serrat de l'Oca	I	Berguedà	E. Sánchez	—
Alorda Park	I	Baix Penedès	Pou Sanmartí/Santacana	1.200.000
Moleta del Remei	I	Montsià	Garcia/Munilla/Pallarés	1.000.000
Pla de les Tenalles	I	La Segarra	J. Pérez	100.000
Els Vilars	I	Les Garrigues	López/Lafuente	800.000
Tossal de les Tenalles	I	Urgell	Sorribes/Puche	400.000
Empúries	I	Alt Empordà	E. Sanmartí	—
Illa d'en Reixach	I	Baix Empordà	Martín/López/Mataró	500.000
Montbarbat	I	La Selva	M.V. Vilà	250.000
Termes Romanes de Sant Boi de Llobregat	R	Baix Llobregat	I. Estany	—
Darró	R	Garraf	López/Fierro	—
Matacans	R	Bages	Daura/Pardo/Piñero	350.000
Ciutat de Vic	R	Osona	Molas/Ollich/Caballé	500.000
Ager Tarraconensis	R	Tarragonès	Key/Carreté	150.000
Mas dels Frares	R	Alt Camp		
Circ Romà	R	Tarragonès	R. Cortés	—
Amfiteatre Romà	R	Tarragonès	Dupré/Aquilue/Ruiz de Arbuló	—
Els Munts	R	Tarragonès	Dupré/Aquilue/Ruiz de Arbuló	—
Vila Romana de Corbins	R	Tarragonès	M. Vilalta	—
Iesso	R	Segrià	M. Mascort	800.000
Aeso	R	La Segarra	J. Pera	750.000
Empúries	R	Pallars Jussà	Agraz/Beá/Reyes	750.000
Els Tolegassos	R	Alt Empordà	E. Sanmartí	—
Santa Maria de Panissars	R	Alt Empordà	J. Casas	750.000
Els Padrets	R	Alt Empordà	Nolla/Rodà	—
Villa Romana dels Ametllers	R	La Selva	M. Medarde	150.000
C/ Sant Esteve	R	La Selva	Batista/López/Zuchitello	—
Motfullà	R	La Selva	Merino/Agustí	600.000
Vilauba	R	Gironès	Merino/Puig	500.000
Església de Sant Llätzer	R	Pla de l'Estany	Castanyer/Roure/Tremoleda	800.000
L'Esquerda	M	Barcelonès	M. Francès	—
Ciutat de Vic	M	Osona	Ollich/de Rocafiguera/Buxó	—
Castell de Taradell	M	Osona	Molas/Ollich/Caballé	—
Castell de Castelldefels	M	Osona	Ollich/Caballé	275.000
Santa Margarida de Sant Genís de Rocafort	M	Baix Llobregat	Niño/Solé	—
Monestir de Sant Llorenç de Munt	M	Baix Llobregat	Mauri/Navarro	400.000
Església de Sant Valentí	M	Vallès Occ.	J. Viñas	—
Castell de Mediona	M	Alt Penedès	López/Fierro	—
Forns de Cabrera d'Anoia	M	Alt Penedès	Barceló/Kirchner	900.000
Pont Vell del Pont de Vilamora i Rocafort	M	Anoia	Padilla/Thiriot	1.700.000
Sant Simeó de Rajadell	M	Bages	J. Llopart	—
Monestir de Sant Llorenç prop de Bagà	M	Bages	Torres/Sunyol	250.000
Església de Sant Quirze de Pedret	M	Berguedà	López/Caixal	—
La Quadra de la Cogullada	M	Berguedà	Caixal/López/Batista	—
	M	Baix Penedès	Vila/Miquel	400.000

Monestir Trinitària d'Aviganya	M	Segrià	J. Xandri	—
Castell Lavaix	M	Alta Ribagorça	Larregula/Medina	—
Mota Castell Mataplana	M	Ripollès	M. Riu	848.920
Puigbó	M	Ripollès	J. de Bolós	450.000
Conca riu Riudeviltles	PR	Alt Penedès	Estévez/Weniger	—
Cova de la Giera	PR	Baix Penedès	Cebrià/Mirel	—
Barranc Sec	PR	Conca de Barberà	A. Alonso	125.000
Conca riu Ripoll	PR	Vallès Occ.	Juan Muns/Oltra/Planas	100.000
Terra Alta	PR	Terra Alta	Guell/González/Clavero	400.000
Baix Ebre; Priorat				
Ribera d'Ebre; Montsià	PR		Padró/Sanmartí/Sanmartí/ Santacana/Mascort	—
Ribera de Sió	PR	La Noguera, Urgell, Segarra	E. Sorribes	55.000
La Vall d'Aran	PR	Pallars Jussà	Cots/Gómez	280.000
Pallars Jussà	PR		T. Reyes	248.000
Espasens	PR	Pla de l'Estany	Castanyer/Roure/Tremoleda	—
Terme Municipal de Tavertet	PR	Osona	A. Serra	200.000
Port de la Palaïapolis d'Empúries	PR	Alt Empordà	Sanmartí/Nieto	—

Nombre Total d'excavacions (programes d'Investigació i Urgències) realitzades a Catalunya durant l'any 1989, per períodes cronològics.

PERÍODES	P. INVESTIGACIÓ	URGÈNCIES	TOTAL
Paleontologia	4	1	5
Paleolític	11	5	16
Neolític/Bronze	7	9	16
Ferro/Ibèric/Col.	19	6	25
Romà	20	45	65
Medieval/Modern	19	38	57
Prospeccions Arq.	11	4	15
Indeterminats		1	1
TOTAL	91	109	200